

BEVEZETÉS

A schönbrunni békeszerződés magyarul is hozzáférhető, de méltatlanul elfelejtett dokumentum, a magyar forráskiadványok és szöveggyűjtemények hallgatnak róla, esetleg Napóleon magyarokhoz intézett kiáltványát közlik. Pedig Magyarország szempontjából sem érdektelen, hiszen az ötödik koalíció háborújában a magyarok is harcoltak a francia seregek ellen, bár a június 14-i győri csata nem tartozik történelmünk dicső eseményei sorába.

Az 1809. április 9-i hadüzenettel meginduló koalíciós háborúban Anglia és Bajorország harcolt a Habsburg Birodalom oldalán, Poroszország semleges maradt (ugyan a miniszterek szorgalmazták a hadbalépést, de III. Frigyes Vilmos féltette a tiltsi békében meghagyott területeit). Oroszország Napóleon szövetségesekeként lépett be a háborúba (erre az erfurti kongresszuson tett ígérete kötelezte), de nem mért túl kemény csapásokat Ausztriára, hiszen neki finnországi és törökországi harcaihoz volt szüksége a hadseregére. Napóleon magyarokhoz intézett kiáltványa visszhangtalan maradt, a magyar nemesség körében nem voltak népszerűek a franciák által Európába exportált polgárosodási tendenciák. Csupán egy szűk réteg reagált pozitívan a felhívásra, ez a réteg is inkább eszmei, mint gyakorlati síkon (például: Batsányi János, Besse Károly és Berzeviczy Gergely írásai tanúskodnak erről). Ennek következtében Napóleon elállt az önálló Magyarország és Csehország visszaállításának tervétől, a végső győzelem gyümölcseit (július 5-6., Wagram) csak a szász királlyal kellett megosztania, Oroszország pedig mindössze részvételének megfelelő mértékben kapott területet (a tarnopoli kerületet 400 000 lakossal). A znaimi fegyverszünet megkötése után a béketárgyalások Magyaróváron folytak, és a teljhatalmú megbízottak október 14-én írták alá a schönbrunni békét.

Ausztria területi veszteséget szenvedett a Rajnai Szövetség, a Szász Királyság, a Varsói Nagyhercegség és az Orosz Birodalom javára. Új államalakulatként az Illír Tartományok jött létre, Napóleon védnöksége alatt. A békeszerződésben újabb területekkel megerősített Varsói Nagyhercegség csak szálla volt Sándor cár szemében, aki hiába próbált olyan ígéretet kicsikarni, hogy Lengyelország nem nyeri vissza önállóságát. (A bécsi kongresszuson tett is róla, hogy ez a „napóleoni államalakulat” se maradjon tartós.) Ausztria összesen 3,5 millió lakost veszített, 85 millió

frankos jóvátétel fizetésére kötelezték, hadseregét 150 ezer főben maximalták. (Metternich Mária Lujza Napóleonhoz adása után érte el, hogy az osztrák seregre vonatkozó korlátozást feloldják, és a jóvátétel kifizetésére is ekkor sikerült haladékot szereznie.)

A schönbrunni béke után kifejlődő francia-osztrák szövetség ugyan „napoleóni viszonylatban” tartósnak bizonyult (1813. június 26-ig, Napóleon és Metternich drezdai találkozásáig fennállt), de nem tudott szilárd gátat képezni az 1812-től kezdődő újabb kétfrontos harccal és a gazdasági bázis hiányával - a kontinentális blokád betartatásának problémáival, a francia polgárság elégedetlenségével - szemben. A Francia Birodalom túlnőtt optimális keretein, és ebben a növekedési sorozatban a tilsiti erő-csúsponthoz képest, Schönbrunn már csak a hanyatlás egyik láncszeme volt.